

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Bakalářská práce

BEZDOMOVECTVÍ – FENOMÉN SOUČASNOSTI

Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Šetek, Ph.D.
Autor práce: Lenka Polatová, DiS.
Studijní obor: Sociální a charitativní práce
Forma studia: kombinovaná

2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách a se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 03. 03. 2018

Lenka Polatová
podpis studenta

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jaroslavu Šetkovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce a dále své rodině za podporu a trpělivost.

Obsah

ÚVOD	5
1 BEZDOMOVECTVÍ	7
1.1 VYMEZENÍ POJMU	7
1.2 PŘÍČINY BEZDOMOVECTVÍ.....	9
2 FORMY BEZDOMOVECTVÍ	11
2.1 ZJEVNÍ BEZDOMOVCI	11
2.2 SKRYTÍ BEZDOMOVCI	12
2.3 POTENCIÁLNÍ BEZDOMOVCI	12
3 CHARAKTERISTIKA BEZDOMOVců.....	14
4 NEZAMĚŠTANOST	16
5 CHUDOBA.....	18
6 RODINA	20
7 ZDRAVÍ.....	22
7.1 ZÁVISLOST NA ALKOHOLU A JINÝCH NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH	23
8 SLUŽBY A SOCIÁLNÍ ZAŘÍZENÍ PRO BEZDOMOVCE.....	24
8.1 LEGISLATIVA A BEZDOMOVECTVÍ	26
9 VÝZKUM	29
9.1 CÍL VÝZKUMU.....	29
9.2 METODIKA	29
10 CHARAKTERISTIKA MÍSTA VÝZKUMU A OSOB	31
10.1 CÍLOVÁ SKUPINA	31
10.2 DOTAZOVANÍ – ZÁZNAMY Z ROZHovorů.....	32
10.3 SHRnutÍ VÝSLEDKŮ	38
10.4 DISKUZE.....	41
ZÁVĚR.....	44
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	46
ABSTRAKT	48
ABSTRACT.....	49

Úvod

Téma bezdomovectví je stále častější a aktuálnější problém současné doby. Tento fenomén se objevuje jako nová skutečnost až po roce 1989, v době změny politického systému.

Přibývá lidí, kteří se často ne vlastní vinou dostávají do tíživé životní situace. Ztráta zaměstnání, nedostatek finančních prostředků, rodinné problémy či nemoc mohou člověka dovést až na okraj společnosti. Připravit je o jednu z důležitých věcí v životě - o domov.

Bezdomovectví se více vyskytuje ve větších městech a je často doprovázeno dalšími negativními jevy. Tito lidé psychicky i fyzicky strádají, bývají sociálně izolováni.

S bezdomovci se setkal snad každý z nás. Lidé bez domova jsou veřejností odmítáni, většina k nim zaujímá spíše negativní postoj. Jen málokdo z nás si asi dokáže představit, co vlastně člověk, který skončil na ulici, cítí a prožívá, jak je člověku bez prostředků, bez možnosti vrátit se domů...

Mezi organizace, které se na okrese Prachatice (tedy v místě mého bydliště) bezdomovcům věnují, patří Azylový dům Rybka v Husinci a Azylový dům pro muže v Záblatí.

Azylový dům Rybka v Husinci poskytuje sociální služby na přechodnou dobu rodinám, které se ocitly v krizové životní situaci, ztratily svoje přirozené bydlení. Poskytuje přístřeší hlavně pro rodiny s dětmi a matky s více dětmi.

Dům svatého Petra v Záblatí poskytuje ubytování pro muže, kteří se nacházejí v obtížné životní situaci. Služba je pro muže, kteří chtějí svou situaci řešit a je poskytována po dobu nezbytně nutnou, maximálně však po dobu 12 měsíců.

Již několik let pracuji jako spisový pracovník u Policie ČR – Obvodní oddělení ve Vimperku. Ve své práci se často s lidmi bez domova setkávám a k sepsání bakalářské práce na toto téma mě inspiroval příběh paní Heleny a pana Milana.

Paní Helena žila na ulici téměř 20 let. V mládí pracovala jako úřednice na poště, byla vdaná, měla jednu dceru. Místní lidé říkali, že to bývala „nejhezčí holka“ z okolí. Manžel pracoval v cizině, začal vozit drahý alkohol a paní Helena začínala pomalu se svou závislostí... Pak rychle následoval rozvod, svěření dcery do péče otce, ztráta zaměstnání, prostituce, drogy... V posledních letech žila se svým přítelem v malém dřevěném přístřešku, který vybudovali společně za městem. Krátce před sepsáním mé práce zemřela, jen o pár měsíců přežila svého přítele. S dcerou se nikdy nesmířila a ta i odmítla převzít drobnosti po své zemřelé matce a vypravit pohřeb.

Pan Milan je bez domova 10 let. I u něj hrála hlavní roli ztráta zaměstnání a poté i alkohol. Pro drobné krádeže (jídlo v obchodě) mu byl udělen zákaz pobytu ve městě, a protože zákaz porušoval (neměl kam jít) byl mu soudem uložen trest odnětí svobody na 7 měsíců.

V teoretické části své bakalářské práce se budu věnovat poznatkům o bezdomovectví, definováním obecných pojmů, charakteristikou bezdomovců. Zaměřím se také na příčiny bezdomovectví, především nezaměstnanost a rodinu. Budu se zabývat i tím, jak se problematika bezdomovců řeší, jaká zařízení se věnují lidem bez domova.

V praktické části popíši konkrétní problémy lidí bez domova. Formou rozhovoru se pokusím zjistit jaké problémy a situace je dovedly až na ulici, jak v současné době žijí a jaké plány a přání mají do budoucna. Metodou pro výzkum bude kvalitativní metoda, kdy v centru pozornosti je případ.

1 Bezdomovectví

1.1 Vymezení pojmu

„Pana Františka objevil terénní sociální pracovník v kruté zimě roku 2006 na vlakovém nádraží. Neuvěřitelně špinavý a zanedbaný postával u východu z vestibulu, opřený byl o radiátor ústředního topení. Pod sebou měl naházené odpadky, igelitové tašky a noviny, do kterých balil cigarety z tabáku vybraného z nedopalků povalujících se okolo odpadkových košů u nádražní budovy. Zaměstnanci železniční stanice pana Františka z nádražní budovy pravidelně vyváděli, on se však pravidelně vracel...“¹

Do konce roku 1989 jsme v naší republice o lidech bez domova neměli ani ponětí. O lidech chudých, postižených, na okraji společnosti se nesmělo mluvit. Každý člověk měl práci, bydlení. Pokud ne, vystavoval se nebezpečí odnětí svobody pro příživnictví.

Se změnou poměrů v tehdejší Československé republice po roce 1989 se změnil i režim, nejen po stránce politické, ale i ekonomické. Přibyla spousta nových věcí a jevů, začali jsme užívat nové pojmy a výrazy. Mezi nimi i slovo bezdomovec, které se stalo označením pro osobu nemající střechu nad hlavou.²

Na pojem bezdomovec si populace rychle zvykla a začalo přibývat lidí bez domova. Prvními bezdomovci se stali lidé, kteří byli uměle zaměstnáni a ti, kteří byli propuštěni z výkonu trestu.

Označení bezdomovec je u nás běžně užíváno odborníky i laickou veřejností. Kromě tohoto termínu se můžeme setkat i s jinými výrazy, např. člověk na ulici, člověk bez domova nebo osoba bez přístřeší.³

Autorka Průdková dále vymezuje bezdomovce jako člověka, kterého z různých důvodů postihlo společenské vyloučení a ztráta bydlení, žije na veřejných místech či v neadekvátních bytových podmínkách. Bezdomovec je především člověk bez domova. Nemít domov znamená postrádat místo, kde je máma a táta, kde je člověk obklopen láskou a péčí, kde se učí žít v lidské společnosti. Je to zázemí, kam se člověk může kdykoli vrátit a kde se mu dostane vřelého přijetí, jistoty a bezpečí. Mít domov znamená vědět, že se mám kam vrátit a že existují lidé, kteří mě mají rádi.⁴

Domov pro každého z nás znamená pocit štěstí, opory, pozornosti, místo spokojeného života a nejdůležitější pocit naší bytosti – místo mezi drahými lidmi, místo ve společenství v širokém slova smyslu. Být bez domova je něco důležitějšího, něco

---

¹ PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton. 2008, s. 58

² Srov. HAASOVÁ, J. Jak žijí v Olomouci ženy bez domova. Olomouc. 2005, s. 9

³ Srov. PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton. 2008, s. 10

⁴ Srov. PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton. 2008, s. 58

hlubšího než být bez střechy nad hlavou. Navíc to není pouze ztráta materiální, která ztrátu domova provází, ale značí také nemít více místa v jeho společenství, nemít s ním ani spojení. Být bez domova, nemít kam jít, nemít se komu svěřit se svými starostmi, trápením, bolestí, znamená samotu a velkou tíži.⁵

Domov poskytuje především bezpečí. Každý člověk potřebuje mít důvěrně známé místo, v němž se cítí jistě a útulně. Člověk bez domova prožívá nejistotu a permanentní ohrožení. Bezdomovec se nemá kam vracet.

Domov však kromě klidu a bezpečí představuje také velký zdroj stimulace. Můžeme se v něm vyrovnávat s podněty, které by jinak pro nás byly jen těžko stravitelné. Kdo nemá domov, s podněty se mívá. Nemá si je kam odnést a v klidu rozebrat, míhají se kolem něho a on k nim zůstává netečný. Proto bezdomovectví znamená kromě strachu v nejistém světě paradoxně také všudypřítomnou ubíjející nudu.⁶

Ten, kdo se v určitém místě cítí doma, má možnost identifikovat se s něčím, co ho spojuje s lidmi, kteří zde byli před ním. Má také možnost myslet na ty, kdo zde budou jednou doma po něm. Bezdomovec žádnou takovou oporu nemá. „Život nikde“ se stal jeho údělem a marně hledá ostrov, který by ho uchránil před mořem anonymity, jež ho ustavičně obklopuje a pohlcuje.⁷

Specialista Marek říká, že v odborné literatuře se o bezdomovcích obvykle píše jako o osobách bez přístřeší, sociálně slabých nebo o nepřizpůsobivých občanech. U bezdomovce dochází k vyloučení jak ze sociální, tak z právní i fyzické domény. Ztráta přístřeší je ztrátou fyzického zázemí (osoba spí na ulici), chudoba bezdomovce zároveň vylučuje úplnou právní ochranu (osoba ztrácí svá práva) a jejich sociální nepřizpůsobivost je vylučuje z domény sociální (osoba je izolována).⁸

Bezdomovectví – to je způsob života, který se vyznačuje absencí stálého a jistého bydliště, je to typ havarované životní dráhy a současně je to absence sociálního statusu.⁹

Podle Průdkové je bezdomovectví především problémem velkých měst, lidé bez domova očekávají, že zde budou moci lépe sehnat práci či uspokojit své základní životní potřeby. Ale existují i bezdomovci žijící na vesnicích, jedná se většinou o

---

⁵ Srov. HRADECKÁ, V. HRADECKÝ, I. Bezdomovství – extrémní vyloučení. Praha: Naděje. 1996, s. 46

⁶ Srov. KELLER, J. Posvácení bezdomovců. Praha: Slon. 2013, s. 15

⁷ KELLER, J. Posvácení bezdomovců. Praha: Slon. 2013, s. 15

⁸ Srov. MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 13

⁹ HAASOVÁ, J. Jak žijí v Olomouci ženy bez domova. Olomouc. 2005, s. 10

jednotlivce. Živí se odvozem sběrných surovin do sběru nebo drobnými krádežemi, někdy jim pomáhají místní lidé. Odejít z vesnice nechtějí, protože se života ve městě bojí.¹⁰

Počátek bezdomovectví má většinou dvě fáze. Ztrátě domova předchází krize obvykle s běžným průběhem. Jakákoli krize může jedince „vykolejit“ ze „zajetých kolejí“ tím, že se přestane starat o ekonomické záležitosti. Každý má dvě sociální záchranné sítě, které mu mají zabránit v pádu na ulici. První je síť osobních sociálních kontaktů, jež si člověk vytváří kolem sebe, tj. nejbližší rodina, přátelé, kteří mají postiženého v případě krize podržet. Pokud má jedinec sociální síť chudou, nebo jej nepodrží, je tu síť sociálních služeb, jež by mu měla zajistit bydlení a státní podpora, aby neskončil na ulici. Pokud osoba nemá silnou síť sociálních kontaktů či nesplňuje podmínky pro získání státní pomoci, skončí na ulici.¹¹

Bezdomovectví je spojeno se ztrátou domova a sociálním vyloučením, s odsunutím na okraj většinové společnosti. Vágnerová dále uvádí, že bezdomovectví je způsob života, který je spojen se zásadním omezením soukromí s kontinuálním pobytem ve veřejném prostoru. Tento fakt nabývá na významu hlavně v noci, kdy by měl člověk spát někde v bezpečí a mít tam i svoje osobní věci. Ve dne je nedostatek soukromého prostoru méně stresující, protože jej dočasně opouští většina lidí. Pro bezdomovce je důležité najít si místo, které by mohlo alespoň částečně fungovat jako zázemí.¹²

1.2 Příčiny bezdomovectví

Faktorů, které se spolupodílejí na vzniku bezdomovectví, je celá řada. Dají se jen obtížně rozdělit do skupin, protože životní příčiny lidí bez domova jsou odlišné a mnozí se na ulici neocitli jen z jednoho důvodu. Rozlišují se faktory:

- subjektivní
- objektivní

Faktory objektivní jsou ovlivnitelné především sociální politikou státu a jeho zákonodárstvím. Tyto faktory působí např. na dodržování lidských práv, respektování zásady rovných příležitostí pro všechny občany, právo na vzdělanost aj.¹³

Ztráta domova je výsledkem spolupůsobení řady vnějších a vnitřních faktorů. To je základní rozdělení příčin bezdomovectví:

---

¹⁰ Srov. PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton. 2008, s. 13

¹¹ MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 18

¹² Srov. VÁGNEROVÁ, M. Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí. Praha: Karolinum. 2013, s. 9

¹³ HAASOVÁ, J. Jak žijí v Olomouci ženy bez domova. Olomouc. 2005, s. 14

Vnější příčiny bezdomovectví jsou výsledkem interakce ekonomicko-politické situace země a celkového společenského klimatu. Tyto faktory lze ovlivnit především sociální politikou státu a jeho zákonodárstvím, příkladem je vysoká míra nezaměstnanosti, chudoba či nedostatečné zabezpečení ve stáří či nemoci. Velkou část bezdomovců tvoří mladí lidé propuštění ze zařízení ústavní výchovy, kteří nejsou připraveni na samostatný život a osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, které přišly o bydlení i rodinu vinou uvěznění.

Vnitřní příčiny bezdomovectví zahrnují materiální, vztahové a osobní podmínky jednotlivců a rodin. Pod materiálními podmínkami si můžeme představit nízký příjem, zadluženost nebo ztrátu zaměstnání. Vztahové podmínky zahrnují nefunkční rodinu, manželské konflikty, narušené vztahy atd. Do osobnostních faktorů patří tělesná či duševní choroba, porucha osobnosti a prožitá traumata. Nejčastější příčinou ztráty domova je rozpad rodiny a ztráta zaměstnání.¹⁴

Hradečtí rozdělují příčiny bezdomovectví na objektivní a subjektivní. Faktory objektivní jsou ovlivněny sociální politikou státu, sociálním zákonodárstvím apod. Faktory subjektivní jsou ovlivněny jednotlivci, rodinami, společenskými skupinami, jejich schopnostmi, rysy, temperamentem, charakterem, věkem apod. Faktory objektivního charakteru mohou působit např. na dodržování lidských práv, na zachování integrity práva a respektování zásady rovných příležitostí pro všechny občany, nebo vzdělanosti. Objektivní faktory působí na boj s nezaměstnaností, s vyloučením, na sociální ochranu, na zabezpečení ve stáří a v nemoci aj.¹⁵

Objektivní příčiny bezdomovectví bývají prisuzovány k systémové chybě a bezdomovec je její obětí, subjektivní příčina bezdomovectví poukazuje na nepříznivé vlastnosti jedince. Zatímco systémové příčiny může odstranit stát, subjektivní příčiny musí změnit sám klient.

---

¹⁴ Srov. PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton. 2008, s. 16

¹⁵ Srov. HRADECKÁ, V. HRADECKÝ, I. *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. Praha: Naděje. 1996, s. 43

2 Formy bezdomovectví

Typologie bezdomovectví poukazují na jeho různorodost a určují také rozdílnost postupu sociální práce při kontaktu s určitým typem bezdomovce. Nejčastěji je rozlišováno zjevné, skryté a potencionální bezdomovectví.¹⁶

2.1 Zjevní bezdomovci

J. Haasová uvádí, že skupina zjevných bezdomovců je nejviditelnější a zahrnuje osoby, které jsou bez přístřeší. Jedná se o osoby žijící na nádražích, na ulicích a veřejných prostranstvích. Tyto osoby vyhledávají pomoc sociálních služeb v azylových domech pro ně určených, či noclehárnách provozovaných obcemi nebo charitativními organizacemi. Poznáme je na první pohled, protože většinou nedbají o svůj zevnějšek a na ulici jsou nápadní. Bývají často smířeni se svým způsobem života.¹⁷

Zjevní bezdomovci jsou lidé, kteří z pohledu veřejnosti vypadají jako bezdomovci bez možnosti uchýlit se mimo veřejný prostor. Veřejnost je považuje za bezdomovce a oni sami nechtějí nebo nejsou schopni zakrývat bezdomovectví.¹⁸

Do skupiny zjevných bezdomovců patří osoby žijící na ulicích, na nádražích, patří sem ti, kteří vyhledávají ubytování v zimních noclehárnách, azylových domech, v noclehárnách připravených městy nebo charitativními organizacemi uvádí Hradečtí.¹⁹

Zjevní bezdomovci jsou Ti, které většinou poznáme na první pohled podle zanedbaného zevnějšku, zápachu, znečištěného oděvu a podle jejich počínání – žebrání nebo přehrabování popelnic. Žijí mimo standardní hranice sociálních norem a návyků, přežívají na veřejných místech a většina z nich vyhledává sociální pomoc, která je jim určena. Zjevní bezdomovci tvoří pouze malou podskupinu bezdomovců, jsou však velmi nápadní, někdy vzbuzují odpor či strach a veřejností jsou nejvíce vnímáni.²⁰

---

¹⁶ MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 14

¹⁷ Srov. HAASOVÁ, J. Jak žijí v Olomouci ženy bez domova. Olomouc. 2005, s. 11

¹⁸ Srov. MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 15

¹⁹ Srov. HRADECKÁ, V. HRADECKÝ, I. Bezdomovství – extrémní vyloučení. Praha: Naděje. 1996, s. 40

²⁰ Srov. PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton. 2008, s. 13

2.2 Skrytí bezdomovci

Bezdomovectví skryté zdaleka předčí viditelnější formu bezdomovectví zjevného. Reprezentuje další část populace bez trvalého bydliště, putující, často měnící svá dočasná útočiště, která přinášejí potíže zdravotní, potíže s policií, s úřady. Hledání dalších možností ubytování je značně vysilující a nalezení takovéto možnosti vyčerpá mnohdy všechnu osobní strategii hledajícího.²¹

Skrytí bezdomovci jsou ti, kteří jako bezdomovci žijí, ale nejsme schopni to rozlišit na první pohled, protože se snaží svůj životní styl tajit a problémy skrývají. Dbají o svůj vzhled, často mají dobře padnoucí čistý oděv. Skrytí bezdomovci těmi zjevnými opovrhují a nehlásí se k nim. Patří sem osoby, které v zimních měsících hledají pomoc a ubytování v azylových domech, ale po krátké době opět odcházejí.²²

Autorka Haasová uvádí, že skupina tvořená skrytými bezdomovci je poměrně špatně sledovatelná, protože tyto osoby se z nějakého, jen jim známého důvodu na sociální služby neobracejí. Počet těchto osob, převážně čistě oblečených, je možné jenom spekulativně odhadovat, protože se snaží své problémy skrývat. Tito lidé využívají nepřijatelné bydlení, jako jsou sklepy či squaty.²³

Také Hradečtí vymezují skryté bezdomovce jako lidé bez přístřeší, kteří se z nějakého důvodu na veřejné nebo charitativní služby neobracejí. Počet těchto osob může být značný hlavně v regionech, kde nabídka služeb je nedostačující.²⁴

2.3 Potenciální bezdomovci

Potenciální bezdomovci jsou lidé, kteří prozatím bydlí, ale stálé bydlení je v nedohlednu a riziko bezdomovectví je pro ně aktuální. Tito jedinci často nepřijímají bezdomovecké znaky a nejsou součástí veřejného prostoru a to znamená, že se o ně nestarají terénní ani ambulantní služby.²⁵

Do skupiny potenciálních bezdomovců patří osoby, jejichž potřeby jsou úřadům buď neznámé, nebo známé jen částečně. Mají různé životní, osobní nebo rodinné potíže, problém udržet si byt apod. Do této skupiny zařadíme ty, kteří čekají na

---

²¹ HRADECKÁ, V. HRADECKÝ, I. Bezdomovství – extrémní vyloučení. Praha: Naděje. 1996, s. 40

²² Srov. PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton. 2008, s. 11

²³ Srov. HAASOVÁ, J. Jak žijí v Olomouci ženy bez domova. Olomouc. 2005, s. 11

²⁴ Srov. HRADECKÁ, V. HRADECKÝ, I. Bezdomovství – extrémní vyloučení. Praha: Naděje. 1996, s. 40

²⁵ MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 15

propuštění z různých ústavů, vězení, na opuštění dětského domova, dále i ty, kteří zvláště nyní tvoří velkou skupinu migrační.²⁶

Poslední skupinou jsou potenciální bezdomovci, o jejichž existenci toho úřady moc nevědí, protože se většinou závislosti na institucích brání. Jsou to osoby, které zatím mají střechu nad hlavou, ale jejich přebývání je nejisté. Často se jedná o přelidněné, zchátralé, zdravotně závadné byty nebo podnájmy. Tito lidé budí dojem, že mají bydlení, ale ve skutečnosti žijí ve složitých a nepředstavitelně obtížných podmínkách.²⁷

Potenciální bezdomovci jsou tedy lidé, kterým bezdomovectví hrozí. Mají zatím zaměstnání i střechu nad hlavou, ale jde o bydlení nejisté. Jsou to lidé, kteří se mohou ze dne na den na ulici ocitnout. Potenciálními bezdomovci jsou i mladí lidé, kteří prošli ústavní výchovou a nemají možnost vrátit se do rodiny, lidé propuštění z výkonu trestu, z psychiatrické léčebny nebo terapeutické komunity. Lidé, na které nikdo nečeká a nemají kam jít. Patří sem, ale i osoby žijící v podnájmu, rozvedení, nezaměstnaní, patologičtí hráči apod.

---

²⁶ Srov. HRADECKÁ, V. HRADECKÝ, I. Bezdomovství – extrémní vyloučení. Praha: Naděje. 1996, s. 41

²⁷ Srov. HAASOVÁ, J. Jak žijí v Olomouci ženy bez domova. Olomouc. 2005, s. 11

3 Charakteristika bezdomovců

Člověk, který se náhle ocitne na ulici, považuje tento stav za dočasný, hlavně musí přežít noc. Nechce si připustit, že by se mohlo jednat o déletrvající zkušenost. Tento způsob života je náročný. Narůstá spánkový deficit, existuje neustálá obava z okradení nebo fyzického násilí. Zároveň člověk ztrácí soukromí, je pod neustálými pohledy kolemjdoucích a to mu ničí sebevědomí a duševní zdraví. Většina bezdomovců nadměrně konzumuje alkohol, coby uspávací prostředek. Adaptace na takový způsob života nějaký čas trvá – jedinec si buď zvykne, nebo změní strategii.²⁸

*Bezdomovectví je na počátku považováno za provizorium, něco co jednou skončí a člověk znovu bude žít normálně. Často se však stává, že lidé podceňují demotivující vliv ulice. Pokud má člověk nějaké plány do budoucna a motivaci někam směřovat, na ulici se tyto plány rozplynou. V této době se musí soustředit na přežití a svoje plány odsunout do budoucnosti anebo se jich definitivně vzdát.*²⁹

T. Průdková uvádí, že většina lidí bez domova je v produktivním věku a téměř polovina bezdomovců nikdy nevstoupila do manželství, jsou to nejčastěji muži s psychiatrickou diagnózou nebo poruchou osobnosti. Velkou část osob bez domova tvoří rozvedení. Mezi lidmi na ulici najdeme osoby se základním vzděláním i vysokoškoláky. Pracují-li, jsou bezdomovci buď nelegálně zaměstnáni, nebo přijímají příležitostné práce.³⁰

Začátek života na ulici bývá často hodně stresující. Takový člověk neví, co by měl dělat, většinou nikoho nezná, neví na koho se obrátit, cítí se bezmocný. Chybí mu informace o charitativních institucích, které by mu mohly poskytnout pomoc, neví, kde by se najedl, přespal. Přežití na ulici vyžaduje schopnost zredukovat svoje potřeby, vyrovnat se s omezenými zdroji a zajistit si přiměřené bezpečí.

Bezdomovci jsou součástí pouliční kultury, do které patří také lidé živící se drobnou kriminální činností. Mezi bezdomovce se dostanou i lidé, kteří utíkají před zákonem, mnozí z nich byli ve vězení. Bohužel služby pro propuštěné vězně nejsou dostatečné, vězni se dostávají na ulici, kde v delikvenci pokračují. Bezdomovci jsou ale častěji oběťmi, než členy těchto kriminálních skupin. Bývají ve finanční tísní a vidina rychlého a snadného přivýdělku bývá lákavá.³¹

---

²⁸ Srov. MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 64

²⁹ VÁGNEROVÁ, M. Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí. Praha: Karolinum. 2013, s. 256

³⁰ Srov. PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton. 2008, s. 17

³¹ Srov. MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 83

Pro přežití na ulici je důležité především jídlo, nocleh a bezpečí, které si bezdomovci zajišťují různým způsobem. Mohou využít pomoc od charitativních organizací, ale mohou potřebné věci najít v odpadcích nebo žebráním. Někteří si je ukradnou nebo je získají jako odměnu, třeba za sexuální služby.

Bezdomovci jsou pachatelé především drobných krádeží v obchodech a je zřejmé, že je to důsledek, ne příčina společenského úpadku, každý člověk potřebuje jíst, někdy se podílejí na krádežích barevných kovů. Bezdomovcům jsou často přisuzovány činy, které nejsou schopni spáchat, nejsou schopni participovat organizovanému zločinu ani realizovat dokonale promyšlené přepadení banky.³²

Podle Vágnerové život na ulici vyžaduje poznání podmínek a pravidel, která je třeba brát v úvahu, aby člověk mohl existovat. Je nutné i přijetí norem bezdomovecké skupiny, které nejsou v úplné shodě s běžnými pravidly. K nim patří i tolerance ke krádežím, resp. jejich akceptace jako standardního způsobu získávání potřebných prostředků. Krádež se může stát i potvrzením sounáležitosti se sociálně vyloučenou komunitou.³³

---

³² PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton. 2008, s. 22

³³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí. Praha: Karolinum. 2013, s. 79

4 Nezaměstnanost

Práci obecně můžeme definovat jako vykonávání úkolů vyžadujících mentální a fyzické úsilí, jehož cílem je výroba zboží a služeb k uspokojení lidských potřeb. Za zaměstnání považujeme takovou práci, která se děje výměnou za pravidelnou mzdu či plat. Práce je ve všech kulturách základem ekonomiky.³⁴

Většina bezdomovců považuje ztrátu zaměstnání za hlavní příčinu svého stavu. Bezdomovectví nelze s pravidelnou prací skloubit. Životní styl lidí bez domova postrádá tradiční denní režim a pracovní návyky, protože v tomto stylu života je těžké je udržovat. Člověk bez domova má často i mylné představy o tom, jakou práci může vykonávat. Většina z nich má problémy s uznáním autority nadřízeného. Problémem bývá i nízká kvalifikace nebo žádná.

Problém je, že bezdomovci si nedokážou pracovní úvazek udržet. V jejich vztahu k práci se objevuje ambivalence. Většinou tvrdí, že chtějí pracovat, ale zároveň hledají důvody, proč do zaměstnání nenastoupit nebo proč z něho odejít.³⁵

J. Keller uvádí, že změny na trhu práce postihují především sociálně slabší skupiny, zejména mladé lidi s nízkou kvalifikací. V řadě zemí se začíná projevovat nedostatek levných bytů pro mladé lidi. V důsledku souběhu těchto procesů začíná bezdomovectví měnit svůj rozsah i charakter. Dříve byl typickým bezdomovcem člověk, který vědomě odmítal etiku práce, hodnoty výkonu a pocit sociální zodpovědnosti. Ale od počátku osmdesátých let narůstají počty bezdomovců, kteří byli k životu na ulici odsouzeni změnou společenských podmínek.³⁶

Ztráta zaměstnání je závažným společenským jevem, který zasahuje do všech oblastí života. Stává se sociálním, kulturním a psychologickým problémem. S nezaměstnaností roste sociální napětí, zvyšuje se počet chudých, stoupá kriminalita a objevuje se řada dalších patologických jevů.

Nemá-li bezdomovec reálné trvalé bydliště, pak se často z různých důvodů zdržuje v jiném místě, než je to, kde je hlášen. Nemůže se tedy zaregistrovat jako uchazeč o zaměstnání na Úřadu práce. Mnozí zákonné podmínky nesplňují, někteří mají chorobný strach z úřadů a úředníků, další si nedovedou bez cizí pomoci uspořádat své záležitosti.³⁷

---

³⁴ GIDDENS, A. Sociologie. Praha: ARGO, 1999, ISBN 80-7203-124-4, s. 309

³⁵ MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 21

³⁶ Srov. KELLER, J. Posvícení bezdomovců. Praha: Slon. 2013, s. 16

³⁷ Srov. HRADECKÁ, V. HRADECKÝ, I. Bezdomovství – extrémní vyloučení. Praha: Naděje. 1996, s. 48

Lidé bez domova často přijímají spíše příležitostnou práci, často nelegální a bez jakékoliv dohody. Většinou si neuvědomují, že nelegální práce není sociálně a zdravotně pojištěna, tzn., že nejsou zajištěni v případě úrazu, nemoci nebo stáří.

5 Chudoba

Chudoba je stav, kdy si lidé nejsou schopni zajistit prostředky pro svou vlastní existenci. Je spojována s hmotnou nouzí a deprivací. Jde ruku v ruce s nezaměstnaností, která chudobu ještě zesiluje. V souvislosti s chudobou hovoříme o staré chudobě, která není závislá na trhu práce a nové chudobě, která je spojena s pozicí jedince na trhu práce. Rostoucí počet bezdomovců je nejviditelnějším výrazem nové chudoby uvádí J. Haasová.³⁸

O vymezení absolutní chudoby (nouze) se jako první pokusil Ch. Booth, který v roce 1889 konstatoval, že třetina obyvatel Londýna téměř nebo úplně hladoví. Jeho zjištění vyvolalo velké pobouření, veřejnost nechápala, jak je možné, že v jedné z nejbohatších zemí světa žije tolik lidí pod hranicí chudoby. Booth zavedl životní minimum, coby měřítko chudoby, tedy příjem nezbytný k zajištění základních fyzických podmínek – dostatek jídla a dosažení uspokojivého bydlení. Stav, kdy příjmy jedince či rodiny klesnou pod hranici nezbytnou k zachování života, nazýváme chudobou absolutní.³⁹

Bezdomovci představují tu nejvíce viditelnou část chudých. Paradoxně tvoří v oficiálních statistikách část skrytou. Je to také proto, že často nežádají z vlastní neznalosti i nekompetence o sociální dávky a nevyužívají pravidelně sociálních služeb.⁴⁰

Bezdomovectví je synonymem pro extrémní sociální vyloučení, jehož je chudoba nejen příčinou, ale i důsledkem. Faktory sociálního vyloučení jsou jak individuální, tak strukturální a často je od sebe nelze jednoznačně rozlišit. Propad do bezdomovectví téměř nikdy nemá jednu příčinu, důvody pro vznik bezdomovectví jsou velmi individuální.⁴¹

Lidé bez domova si nosí veškerý svůj majetek s sebou, někomu se vejde do igelitových tašek, někteří ho vozí v nákupním vozíku. Veškeré věci mají u sebe, tím snižují riziko ztráty a krádeže.

Bezdomovci jsou téměř po celý den součástí veřejného prostoru. Ať přespávají na ulici či v opuštěné hale, nikdy nebydlí ve svém a nemají soukromí. Přesto nazývají domovem místa přespávání, která nejsou běžným bydlením podle společenských norem.

---

³⁸ Srov. HAASOVÁ, J. Jak žijí v Olomouci ženy bez domova. Olomouc. 2005, s. 17

³⁹ Srov. GIDDENS, A. Sociologie. Praha: ARGO, 1999, ISBN 80-7203-124-4, s. 280

⁴⁰ Srov. ŠTĚCHOVÁ, M. LUPTÁKOVÁ, M. KOPOLDOVÁ, B. Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie. Praha. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2008, s. 38

⁴¹ Srov. Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020. Vyd. 1. Praha: MPSV, 2016.

Domovem se může stát pouhá lavička, i bezdomovci mají svůj stereotyp, i když volí spaní přímo na ulici, mívají místo, kam chodí pravidelně. Oblíbeným místem pro přespání se stávají podmostí nebo výklenky, kde si mohou vybudovat provizorní bydlení se spaním na matraci. K větší koncentraci bezdomovců dochází na opuštěných místech vzdálenějších od obytných oblastí, jako jsou opuštěné tovární haly, bývalé zahrádkářské kolonie nebo prostory okolo vlakových nádraží.⁴²

Kultura bydlení má u bezdomovců velmi bídnou úroveň. Průdková uvádí, že často přebývají v neuvěřitelném nepořádku, ve špíně, prachu, uprostřed odpadů nebo vlastních výkalů, se psy a jinými zvířaty.⁴³

Zdrojem obživy bezdomovců může být žebrání, drobné krádeže potravin, prohrabávání se v kontejnerech, někteří se živí sběrem čehokoli, co lze prodat nebo využít. Obvykle jde o zálohované lahve, někdy oblečení, nádobí nebo elektroniku, které lze prodat ve vetešnictví.

*Dalším způsobem získávání prostředků na živobytí, ale i na alkohol a cigarety, je žebrání. I to je pro mnoho bezdomovců nepřijatelné, leckdy ještě víc než vybírání popelnic. Jsou přesvědčeni, že by se nedokázali prezentovat v roli chudáka, který prosí o almužnu.*⁴⁴

Charakteristické je také oblečení bezdomovců. Jedná se většinou o nezvyklé kombinace – důležitá je hlavně praktická stránka, oblečení má především chránit tělo. Dlouhodobě nošené a zašpiněné oblečení bezdomovci vyhazují a pořizují si jiné.

Péče o zevnějšek jde u většiny bezdomovců stranou, jen někteří se snaží si udržovat přijatelný vzhled. Záleží hlavně na tom, jak dlouho už je dotyčný na ulici. Ze začátku má snahu umývat se a měnit si spodní prádlo tak často, jak byl zvyklý, ale lidé žijící roky na ulici se za celou zimu nevysprchují třeba ani jednou a vůbec se nad tím nepozastavují.⁴⁵

---

⁴² Srov. MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 69

⁴³ Srov. PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton. 2008, s. 24

⁴⁴ VÁGNEROVÁ, M. Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí. Praha: Karolinum. 2013, s. 75

⁴⁵ Srov. PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton. 2008, s. 24

6 Rodina

Rodina je v životě člověka nejdůležitější instituce. Nově narozený jedinec si zde osvojuje způsoby chování, které mu v budoucnu pomohou naplnit role nezbytné k začlenění do společnosti.

Rodina představuje sociální zařízení, jehož primárním účelem je vytvářet soukromý prostor, který stíní před nepřehledným světem veřejným. Chrání své členy, nemění svůj tvar ani vnitřní uspořádání a změny ve svém okolí vyrovnává. Vývoj či pokrok tím rodina ovšem nebrzdí. Naopak: svou stabilitou umožňuje a podporuje, protože brání společenský systém před chaosem a zhroucením.⁴⁶

Domov bývá vždy něčím trvalejším, časově i prostorově rozlehlejším než každý z jeho obyvatel. Ten, kdo se v určitém místě cítí doma, má možnost identifikovat se s něčím, co ho spojuje s lidmi, kteří zde byli před ním. Má také možnost myslet na ty, kdo zde budou jednou doma po něm. Bezdomovec žádnou takovou oporu nemá. „Život nikde“ se stal jeho údělem a marně hledá ostrov, který by ho uchránil před mořem anonymity, jež ho ustavičně obklopuje a pohlcuje.⁴⁷

Pokud se rodina rozpadne, ztrácí se jediný spolehlivý zdroj jistoty a dochází k existenčnímu ohrožení. Bezdomovectvím jsou více ohroženi muži, neboť společně vybudovaný domov opouští i za cenu, že ztratí střechu nad hlavou. Manželka a děti zůstávají ve společném domově. Někteří muži odcházejí na ubytovnu, jiní přímo na ulici.⁴⁸

Autorka Vágnerová uvádí, že odchod z domova oslabuje vazby na rodinné příslušníky, pokud se vůbec nějaké vytvořily. Na druhé straně se urychluje proces orientace na stejně zaměřené vrstevníky, včetně začlenění do této specifické a rizikové komunity.⁴⁹

Z hlediska fenoménu bezdomovectví je největšímu riziku bezdomovectví vystavena osoba osamělá, izolovaná, která rodinu opustila či byla rodinou vyloučena ze svého středu. Nelze s jistotou říci, že každá rodina s nedostatečnou či zcela narušenou funkcí spěje jistě k rozpadu, dle dostupných výzkumů můžeme ovšem říci, že členové takto rizikové rodiny jsou v akutním nebezpečí pádu do bezdomovectví. Velkou rizikovost vykazují rodiny s dospělým alkoholikem, rodiny s členem závislým na drogách, rodiny s dospělými či mladistvými delikventy, rodiny s psychickou

---

⁴⁶ MOŽNÝ, I. Sociologie rodiny. Praha: Slon. 1999, s. 13

⁴⁷ KELLER, J. Posvácení bezdomovců. Praha: Slon. 2013, s. 15

⁴⁸ Srov. MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 34

⁴⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí. Praha: Karolinum. 2013, s. 107

poruchou, rodiny se zneužívanou nebo týranou ženou, rodiny s týranými dětmi, rodiny svobodných matek aj.⁵⁰

---

⁵⁰ Srov. HRADECKÁ, V. HRADECKÝ, I. Bezdomovství – extrémní vyloučení. Praha: Naděje. 1996, s. 50

7 Zdraví

Dalším z faktorů, které vyvolávají bezdomovectví je zdravotní postižení, jak tělesné, tak i duševní. Tělesné postižení nebývá prvotní příčinou bezdomovectví, ale toto postižení je velmi těžce postiženými vnímáno. Zdravotní stav mnohých bezdomovců je ovlivněn nevhodnou stravou, špatnou hygienou, nadměrnou konzumací alkoholu a jiných návykových látek. Často podléhají kožním onemocněním, infekcím nebo nemocem srdce.

Bydlení je jednou ze základních podmínek dobrého zdraví, jeho absence představuje vážné zdravotní riziko. Bezdomovci jsou, ve srovnání s bydlící populací, více chronicky nemocní, rovněž výskyt infekčních chorob je u těchto osob vysoký. Bezdomovci mají často problémy s duševním zdravím (což může být jak příčina, tak i následek bezdomovectví).⁵¹

*Duševní zdraví většiny bezdomovců je oproti tomu fyzickému velmi oslabené. Velká část lidí na ulici má psychiatrickou diagnózu nebo závažnou poruchu osobnosti. Největší problém představují psychózy, závislosti, neurózy a deprese.*⁵²

Život bezdomovce je velmi náročný, životní podmínky, které mu přináší život na ulici např. střídání povětrnostních podmínek, nevyhovující způsob „bydlení“, izolace od okolního světa zvyšuje rapidním způsobem riziko vzniku akutních či chronických onemocnění. Zdraví lidí bez domova je často podlomeno určitou formou závislosti na alkoholu a jiných návykových látkách.⁵³

Velká část bezdomovců měla nějaké potíže ještě v době, kdy bydleli a pracovali, a ty se patrně podílely na tom, že jedinec skončil na ulici. Ukazuje se, že duševní zdraví je dalším z bludných kruhů, v němž se bezdomovec pohybuje. Pokud se psychické potíže neléčí, mohou vést až k poruše sociálního fungování a dále k bezdomovectví a sociální izolaci.⁵⁴

J. Marek dále uvádí, že většina bezdomovců prošla traumatem a trpí posttraumatickou stresovou poruchou, která se projevuje přetrvávající úzkostí, přecitlivělostí, nezájmem o budoucnost, otupělostí či odcizeností. Jde o prodlouženou odezvu na traumatickou událost. Bezdomovecký styl života značně zvyšuje riziko traumatizace a mnoho bezdomovců si odnáší trauma z původní rodiny.

---

⁵¹ Srov. BARTÁK, M. HNILICOVÁ H. HORÁKOVÁ P. Zdravotní potřeby bezdomovců v doporučeních Světové zdravotnické organizace a v realitě České republiky. Sociální práce. 2006, s. 7

⁵² PRŮDKOVÁ, T. NOVOTNÝ, P. Bezdomovectví. Praha: Triton. 2008, s. 20-21

⁵³ Srov. HRADECKÁ, V. HRADECKÝ, I. Bezdomovství – extrémní vyloučení. Praha: Naděje. 1996, s. 50

⁵⁴ Srov. HRADECKÁ, V. HRADECKÝ, I. Bezdomovství – extrémní vyloučení. Praha: Naděje. 1996, s. 42

7.1 Závislost na alkoholu a jiných návykových látkách

Nepřehlédnutelný je fakt, že život lidí bez domova je ve značné míře provázán s tendencí zneužívání návykových látek, s destabilizací duševního zdraví a s pácháním trestné činnosti. Výzkumy v ČR, které se zabývají bezdomovectvím, uvádějí, že nejvýraznějším rizikovým faktorem bezdomovectví je nadměrná konzumace a následná závislost na alkoholu. Další výzkumné studie zmiňují vzájemné propojení duševního zdraví a bezdomovectví. Poukazují na vysoké procento lidí bez domova s duševním onemocněním, kteří zároveň vykazují těžkou závislost na alkoholu.⁵⁵

Britské výzkumy opakovaně zjistily, že asi polovina lidí přespávajících na ulici má vážné problémy s alkoholem. Těžká závislost na alkoholu často bezdomovectví předchází a také lidi znovu na ulici vrací.⁵⁶

V některých případech bývá závislost na alkoholu, drogách či patologické hráčství prvotní příčinou bezdomovectví. Často se ale tato závislost projeví až důsledkem života na ulici. Závislosti se ve velké míře projevují hlavně u mladých lidí, kteří jsou závislí na psychoaktivních látkách a postupně jim úplně propadnou. Tito lidé postupně prodávají svůj majetek a zcela podřizují svůj život alkoholu nebo drogám.⁵⁷

Život bezdomovců je anonymní, úzkostlivý a zároveň nudný. Nejistota a problém, kým vlastně jsou, je trápí v různé míře všechny. Alkohol nebo drogy představují běžný způsob, jak toto strádání alespoň o den oddálit, jak ho přesunout na zítřek. Epizodické sdružování bezdomovců ulehčené alkoholem pomáhá čelit anonymitě prostředí. Alkohol rozptyluje nudu a zahání všudypřítomnou nejistotu a strach.⁵⁸

Některým bezdomovcům se zdá noc rizikovější než den. Přes den dohání deficit spánku a noci tráví chozením po městě nebo jízdou v tramvajích. Do jejich denního režimu patří konzumace alkoholu a drogy.⁵⁹

Mezi bezdomovci se objevují i lidé závislí na psychoaktivních látkách. Pro mnohé z nich jsou některé drogy nedostupné pro jejich vysokou cenu. Mezi lidmi bez domova se vyskytují i skupiny osob, které praktikují jak pití alkoholu, tak i konzumaci léků a nejrůznějších drog.⁶⁰

---

⁵⁵ Srov. LINDOVSKÁ, E. Práce se sítěmi služeb u lidí bez domova. Sociální práce. 2012, s. 102

⁵⁶ Srov. ŠTĚCHOVÁ, M. LUPTÁKOVÁ, M. KOPOLDOVÁ, B. Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie. Praha. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2008, s. 48

⁵⁷ Srov. HAASOVÁ, J. Jak žijí v Olomouci ženy bez domova. Olomouc. 2005, s. 19

⁵⁸ Srov. KELLER, J. Posvícení bezdomovců. Praha: Slon. 2013, s. 16

⁵⁹ Srov. MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 85

⁶⁰ Srov. HAASOVÁ, J. Jak žijí v Olomouci ženy bez domova. Olomouc. 2005, s. 19

8 Služby a sociální zařízení pro bezdomovce

Jen málo bezdomovců pobírá státní pomoc, neboť sociální dávky jsou nastaveny tak, že bezdomovec na ně nedosáhne. Sociální systém se jim zdá tak složitý, že se nároku na dávku raději vzdávají. Nebo je dávka tak nízká, že nestačí k přežití. Většinou se jedná o životní nebo existenční minimum.⁶¹

Lidé bez domova ubytovaní na azylových domech či v jiných zařízeních se ocitají ve fázi závislosti na sociální pomoci. Pokud se navíc přidávají potíže v různých oblastech života, může dojít ke zpretrhání vazeb i směrem k sociálnímu systému. Takové osoby příležitostně využívají noclehárny nebo denní centra pro lidi bez domova. Většinu svého času, ale tráví na veřejných prostranstvích.⁶²

Na lidi bez domova se veřejnost dívá často s nezájmem a lhostejností. Podobný negativní postoj – malý zájem a přehlížení této problematiky – je cítit i ze strany ústředních orgánů. Bezdomovectví není legislativně přesně vymezeno ani zabezpečeno.

V České republice se o bezdomovce starají tato zařízení:

Noclehárny – poskytují ubytování na jednu noc, možnost osprchování, případně jídlo a vše za symbolickou cenu. Vyžaduje se bezproblémové chování klienta. Ten ráno zařízení opouští.

Osoby v noclehárně podle zákona o sociálních službách mají možnost nocování na lůžku a možnost osobní hygieny. Noclehárna je většinou prvním záchytným bodem k sociálnímu začlenění, k reintegraci v případě, že je dostupná návazná služba. Služby noclehárny neposkytují možnost 24 hodinového ubytování.⁶³

Denní centra – nabízejí bezdomovcům jednoduché jídlo, čaj, sociální poradenství, možnost hygieny.

Nizkoprahová denní centra poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby pro osoby bez přístřeší. Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:

- *pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro hygienu*
- *poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy*
- *pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí*⁶⁴

---

⁶¹ Srov. MAREK, J. STRNAD, A. HOTOVCOVÁ L. Definice a typologie bezdomovství. Praha: Portál. 2012, s. 77

⁶² Srov. LINDOVSKÁ, E. Způsoby zvládnání obtížných situací v kontextu bezdomovectví. Sociální práce. 2013, s. 113

⁶³ Srov. HRADECKÁ, V. HRADECKÝ, I. Bezdomovství – extrémní vyloučení. Praha: Naděje. 1996, s. 35

⁶⁴ Zákon č. 108/2006 Sb. § 61, [online]

Azylové domy – umožňují přechodný, nicméně déletrvající pobyt. Od klientů se očekává, že budou pracovat, účastnit se sociálních programů, komunit, výcviku dovedností, případně dalšího vzdělávání. Za pobyt se platí smluvní částkou.

Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:

- poskytnutí stravy nebo pomoc při zajišťování stravy
- poskytnutí ubytování
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí⁶⁵

Azylový dům je specifickým prostředím, které poskytuje podporu – zajištění základních potřeb a bezpečí, poskytnutí klidu a odpočinku, poskytnutí sociální opory a možnosti pracovat.⁶⁶

Zařízení na půli cesty – jsou určeny pro osoby, které se pohybují na dráze mezi závislostí na institucích na straně jedné a nezávislým životem na straně druhé. Zařízení se skládá z několika malých bytů, jejichž obyvatelé si své záležitosti spravují sice samostatně, ale pod dohledem sociálního pracovníka.

Domy na půl cesty poskytují pobytové služby zpravidla pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež, a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Způsob poskytování sociálních služeb v těchto zařízeních je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob. Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:

- poskytnutí ubytování
- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím
- sociálně terapeutické činnosti
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí⁶⁷

Chráněné byty – jsou k dispozici pro osoby mentálně postižené, které k samostatnému bydlení potřebují jistou asistenci. Tento typ zařízení navazuje na předchozí stupně.

---

⁶⁵ Zákon č. 108/2006 Sb. § 57, [online]

⁶⁶ Srov. GLUMBÍKOVÁ, K. a spol. Sociální práce a terapie v azylových domech. Sociální práce. 2017, s. 47

⁶⁷ Zákon č. 108/2006 Sb. § 58, [online]

Krizová lůžka – jde o lůžka, kterými příslušný region disponuje pro případ, že se určité osoby, v důsledku mimořádných událostí ocitnou bez střechy nad hlavou a bude nutné je krátkodobě ubytovat.

Ubytovny pro matky s dětmi – slouží těm, kteří nemají dlouhodobě zajištěné bydlení a jsou v nouzi.⁶⁸

Hradecký definuje osoby spící venku jako osoby, které nemají možnost ukrýt se 24 hodin denně před nepřízní počasí kdekoliv uvnitř. Přežívají převážně venku s častým užíváním veřejných vnějších a vnitřních prostor. Nemají stálé místo pro nocování. Spí převážně na krytých nebo nekrytých veřejných nebo veřejně přístupných místech a to bez právního nároku a bez souhlasu majitele. Místa nocování podle vnějších podmínek mění. Tyto osoby mohou být současně uživateli sociálních služeb denních center a terénních programů podle zákona o sociálních službách.

Osoby užívající veřejné prostory jsou vystavené mnoha vnějším a vnitřním rizikům:

- hlad, špatná výživa
- omezený přístup k pitné vodě
- omezený přístup k osobní hygieně
- nedostatek odpočinku a spánku
- sebezničující životospráva
- omezený přístup ke zdravotní péči
- omezený přístup k zaměstnání
- nepříznivé počasí
- odpor veřejnosti
- verbální a fyzické agrese okolí
- osoby spící venku se stávají oběťmi kriminality⁶⁹

8.1 Legislativa a bezdomovectví

Od 1. 1. 2007 je v účinnosti několik nových zákonů v oblasti sociální péče, které se týkají bezdomovectví a které podstatně mění dosavadní úpravu. Je to především Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách a Zákon č. 110/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi a Zákon č. 111/2006 Sb. o životním minimu. Sociální služby podle těchto zákonů poskytují sociální poradenství, služby sociální péče a sociální prevence. Problematiky bezdomovectví se týkají především služby sociální prevence.⁷⁰

---

⁶⁸ Srov. HAASOVÁ, J. Jak žijí v Olomouci ženy bez domova. Olomouc. 2005, s. 29

⁶⁹ Srov. HRADECKÝ, I. Definice a typologie bezdomovectví. Praha. Naděje. 2007, s. 34

⁷⁰ Srov. ŠTĚCHOVÁ, M. LUPTÁKOVÁ, M. KOPOLDOVÁ, B. Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie. Praha. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2008, s. 10

Systém pomoci v hmotné nouzi

- *Upravuje zákon č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.*
- *Je moderní formou pomoci osobám s nedostatečnými příjmy, motivující tyto osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb. Je jedním z opatření, kterými Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení.*
- *Vychází z principu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá.⁷¹*

Zákon o pomoci v hmotné nouzi vymezuje situace spojené s nedostatečným zabezpečením základní obživy, bydlení a mimořádnými událostmi. Napomáhá řešení nárazových životních situací. Každá osoba má nárok na poskytnutí základních informací, které vedou k řešení současné situace. Nedílnou součástí pomoci v hmotné nouzi je sociální práce s klienty.⁷²

Za osobu v hmotné nouzi je považována osoba či rodina, která nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni přijatelné pro společnost.

Dávky v systému pomoci hmotné nouze jsou:

- a) příspěvek na živobytí*
- b) doplatek na bydlení*
- c) mimořádná okamžitá pomoc*

Příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení jsou dávky měsíčně opakující. Mimořádná okamžitá pomoc je dávkou jednorázovou.⁷³

Příspěvek na živobytí je základní dávka pomoci v hmotné nouzi, která řeší nedostatečný příjem osoby. Nárok na příspěvek vzniká osobě nebo rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem osoby či rodiny částky na živobytí. Částka živobytí je stanovena pro každou osobu individuálně, a to na základě hodnocení její snahy a možností.⁷⁴

Doplatek na bydlení je dávka pomoci v hmotné nouzi, která společně s vlastními příjmy občana a příspěvkem na bydlení ze systému státní sociální podpory pomáhá uhradit odůvodněné náklady na bydlení. Výše doplatku je určena tak, aby po zaplacení nákladů na bydlení zůstala osobě nebo rodině částka na živobytí.⁷⁵

---

⁷¹ Zákon č. 111/2006 Sb. [on-line]

⁷² Srov. Zákon č. 111/2006 Sb. [on-line]

⁷³ Zákon č. 111/2006 Sb. [on-line]

⁷⁴ Srov. Zákon č. 111/2006 Sb. [on-line]

⁷⁵ Srov. Zákon č. 111/2006 Sb. [on-line]

Mimořádná okamžitá pomoc může být poskytnuta v situacích nepříznivého a mimořádného charakteru, kdy je potřeba poskytnout pomoc bezprostředně. Zákon o pomoci v hmotné nouzi stanoví situace, v nichž lze tuto dávku poskytnout.⁷⁶

---

⁷⁶ Srov. Zákon č. 111/2006 Sb. [on-line]

9 Výzkum

9.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zachytit výpovědi lidí bez domova, které se týkají jejich života před vznikem bezdomovectví. Dále zjistit, co je příčinou jejich současné situace a jaké mají plány do budoucna.

9.2 Metodika

Pro výzkum byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie, kdy v centru pozornosti je případ.

Základním a jedním z nejrozšířenějších typů výzkumu v rámci kvalitativního přístupu je případová studie. V centru pozornosti tohoto typu výzkumu je případ. Případem rozumíme objekt našeho výzkumného zájmu, kterým může být osoba, skupina, organizace atd. Někdy je případ chápán v mnohem větší šíři, důležité v tomto případě je, aby byl případ řádně definován, ohraničen a aby způsob výzkumné práce odpovídal základním pravidlům práce s případovou studií.⁷⁷

*Analýza jednotlivých případů nám v průběhu celého výzkumu umožňuje sledování, popisování a vysvětlování případu v jeho komplexnosti, a díky tomu může dospět k přesnějším a do hloubky jdoucím výsledkům.*⁷⁸

Rozhovor byl zpracován zvláštní formou nestandardizovaného rozhovoru takzvaného narativního rozhovoru.

Narativní analýza patří mezi přístupy, které mají jedny z nejhlubších kořenů, neboť lidské příběhy byly prostředkem k předávání kulturní tradice, společenských hodnot, popisu a interpretaci motivů lidských aktérů.⁷⁹

Předmětem narativní analýzy může být jakýkoli lidský výtvar obsahující, resp. zachycující určitý příběh nebo jeho části, označujeme jej jako narativní materiál. Narativním materiálem mohou být různé typy literárních prací, autobiografie, deníky, zachycená běžná konverzace, interview atd.⁸⁰

---

⁷⁷ Srov. MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha. Grada. 2006. s. 94

⁷⁸ MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha. Grada. 2006. s. 94

⁷⁹ Srov. MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha. Grada. 2006. s. 241

⁸⁰ Srov. MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha. Grada. 2006. s. 242

Cílem rozhovoru je získání autentického materiálu, kdy způsob kterým ho vypravěč sdělil, v sobě nese informace o něm samotném, tedy o jeho životě a zkušenostech.

Položená otázka pro rozhovor: Co vás přivedlo k životu na ulici? Vyprávějte mi prosím svůj životní příběh.

Doplňující otázky: *Byla vám nabídnuta od někoho pomoc?
(před vznikem bezdomovectví)*

Jaká je vaše současná situace?

Jak jste žil než jste přišel o domov?

Jak si představujete vaši budoucnost?

10 Charakteristika místa výzkumu a osob

Výzkum byl prováděn v Azylovém domě pro muže v Záblatí, jejichž posláním je poskytovat pomoc lidem v nouzi. Pro svou práci si vybrali cílovou skupinu osob, které stojí ve společnosti až na okraji nebo se k tomuto okraji přibližují. Věnují se osobám ohroženým ztrátou bydlení, ať jsou to lidé žijící na ulici nebo ti, kteří musí svůj domov opustit. Pozornost věnují i lidem v dluhové pasti, lidem závislým na alkoholu, ale i dalším.

Dům sv. Petra pro muže v Záblatí je pobytové zařízení, které poskytuje všechny základní činnosti dané § 57 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Jeho posláním je provázet člověka, který se ocitl bez přístřeší, a poskytnout mu čas, prostor a podporu pro vyřešení jeho životní situace. Zaměřuje se na muže jednotlivce starší 18 let, kteří svou situaci chtějí řešit. Služba je poskytována po dobu nezbytně nutnou, maximálně však do 12 měsíců.

V azylovém domě pracuje 1 sociální pracovník, který je přítomen v pracovní dny od 7 hodin do 15 hodin a dále 2 pracovníci v sociálních službách, kteří dohlížejí na dobrovolnickou službu.

Mezi další služby, které toto zařízení nabízí, patří:

- materiální pomoc uživateli (potravinová pomoc, hygienická pomoc)
- motivační rozhovory a programy
- doprovod uživatele na úřady a instituce
- vyhledávání informací (bydlení, zaměstnání)
- jednání s institucemi ⁸¹

10.1 Cílová skupina

Cílovou skupinu představuje 7 dotazovaných, kteří byli osloveni přes sociálního pracovníka daného Azylového domu. Jednalo se o 7 mužů. V době výzkumu zde pobývalo 9 klientů – kapacita je 13 lůžek. Dva respondenti o rozhovor neměli zájem. Z důvodu ochrany osobních dat jsou uváděna pouze křestní jména a ta byla pozměněna. Rozhovory probíhaly od listopadu 2017 do prosince 2017.

---

⁸¹ Farní charita Prachatice [online]. Prachatice: [cit. 2018-03-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.prachatice.charita.cz/sluzby-a-projekty/dum-sv-petra-pro-muze/>>.

10.2 Dotazování – záznamy z rozhovorů

Pan MILAN

Identifikační údaje: Muž, 45 let, základní vzdělání, nezaměstnaný, pobyt na ulici 2 roky, nebyl trestán.

Jmenovaný má pouze základní vzdělání, dříve pracoval na živnostenský list jako pomocný zedník a vystřídal i několik stavebních firem. Přiznává, že je závislý na alkoholu.

Rodinná situace: Nevyrůstal ve funkční rodině. Když mu bylo 5 let a sestře 3 roky, rodiče se rozešli. Děti byly svěřeny do péče matky, ale ta často střídala partnery. Milan si těžce zvykal a matku za to odsuzoval. Po ukončení základní školy z domova odešel. Pan Milan je rozvedený, má dvě děti. Synovi je 20 let a dceři 13 let. S dětmi se občas vídá, ale jak sám říká: „*Svou bývalou ženu nechci do smrti vidět.*“ Po rozvodu přišel i o práci, hlavně kvůli pití alkoholu. Dostal byt od obecního úřadu, ale protože nepracoval a často byl pod vlivem alkoholu, o bydlení přišel. Chvilí bydlel po ubytovnách, ale i tady měl problémy, hlavně s nedodržováním řádu a pitím. Nakonec skončil na ulici. Jediný, kdo mu pomůže a koho občas navštíví, je jeho sestra.

Současnost: Když odcházel z poslední ubytovny, poradila mu jistá úřednice, ať jde do azylového domu. Pan Milan, jak jsem již zmínila, nemá dobré vztahy s bývalou ženou a tak chtěl, co nejdále od ní. Vyzkoušel několik azylových domů, ale jako velký problém se ukázala jeho závislost na alkoholu. Vždy po několika týdnech mu byl pobyt ukončen. Pak se několik měsíců toulal po ulicích, vybíral popelnice, žebрал. Rozhodl se zkusit jiný azylový dům a má snahu skončit s alkoholem.

Příčina bezdomovectví (ze strany bezdomovce): Pan Milan vidí příčinu svého bezdomovectví v rozvodu a následné ztrátě zaměstnání. Připouští, že možná příčina je i v jeho závislosti na alkoholu.

Řešení bezdomovectví a představa o budoucnosti: Řešení své situace vidí pan Milan v nalezení adekvátního ubytování a rád by sehnal i jakoukoliv práci. Problém, ale bude v jeho závislosti. Sám říká: „*Rád se napiju a jsem prostě smolař.*“ Neví, co by si přál.

Zdravotní stav: Nemá zatím zdravotní potíže.

Pan PETR

Identifikační údaje: Muž, 53 let, nedoučen, nezaměstnaný, pobyt na ulici 3 roky, nebyl trestán

Jmenovaný má základní vzdělání, nedoučil se pokrývačem, pracoval v různých firmách, ale vždy jen krátkou dobu. Měl problémy s dodržováním pracovní doby a také s morálkou. Sám uvádí: „*Jsem hroznej rapl.*“ Pro časté konflikty na pracovišti, byl většinou po pár měsících propuštěn ze zaměstnání.

Rodinná situace: Vyrůstal jen s matkou, jako jedináček. S matkou, ale neměl dobrý vztah. Příliš ho hlídala a bála se o něj. Šel se učit na pokrývače, ale učiliště nedokončil. Pan Petr uvádí: „*Chytil jsem se špatný party a matce vlastně dělal všechno naschvál.*“ Když si pak našla nového partnera, z domova definitivně odešel. Pracoval v různých firmách, často i bez pracovní smlouvy. Později si našel partnerku a má 1 syna, dnes už dospělého. Je rozvedený.

Současnost: Na ulici žije 3 roky. Nikde nepracuje. Občas docházel do nízkoprahového centra, kde měl možnost se umýt a ohřát. Pak z místa bydliště odešel a různě se toulal. O možnosti azylového domu se dozvěděl od jiného bezdomovce. V současné době si vyřizuje doklady a chtěl by se zaregistrovat na úřadu práce. Matku vidět nechce, od odchodu z domova s ní nemá dobré vztahy. Syna by vidět chtěl, ale má strach z odmítnutí.

Příčina bezdomovectví (ze strany bezdomovce): Pan Petr vidí příčinu svého bezdomovectví ve své minulosti. Chvilí přemýšlí a dodává: „*Vlastně se to se mnou táhne už od dětství.*“

Řešení bezdomovectví a představa o budoucnosti: Řešení své situace vidí pan Petr v nalezení práce a ubytování. Prál by si vidět syna.

Zdravotní stav: Neuvádí žádné zdravotní potíže.

Pan TOMÁŠ

Identifikační údaje: Muž, 47 let, vyučený zámečnický, nezaměstnaný, pobyt na ulici 10 let, byl trestán

Jmenovaný je vyučen jako zámečnický, pracoval ve velké strojírenské firmě. Byl propuštěn z organizačních důvodů.

Rodinná situace: Vyrůstal ve funkční rodině a má 1 mladší sestru. Žili ve společné domácnosti s babičkou a dědou. S prarodiči si rozuměl lépe než s matkou a otcem. Vyučil se jako strojírenský zámečnický. Je rozvedený a má 1 syna, kterému je 23 let. Pan Tomáš k situaci uvádí: „*Pracoval jsem tolik let v jedné firmě, když mě vyhodili, šlo všechno do háje.*“ Po propuštění z práce pracoval v různých fabrikách, ale nikde se dlouho neudržel. Následoval rozvod a odchod z Ústí nad Labem. Po rozvodu se odstěhoval k matce na Šumavu. Ta má, ale nového partnera a ten ho nepřijal. Chvilí žil

na ubytovně, ale kvůli nedostatku peněz, nájem neplatil a byl nucen odejít. Od té doby žil na ulici.

Současnost: Na ulici žije 10 let. Pracuje jen příležitostně. Co se týká stravy, říká: „*Nežebrám, obcházím popelnice a živím se tím, co kde najdu.*“ Ještě dodává, že jsou i slušní lidé, kteří mu něco k jídlu dají. Spí různě. Podle počasí. Někdy venku na trávníku nebo lavičce v parku. V zimě je to horší. Pokud se to podaří, přespí na chodbě paneláků. Ale někteří nájemníci si stěžovali, a tak mu byl od města udělen zákaz pobytu. Ten porušoval a neměl kam jít. Skončil ve výkonu trestu, za maření úředního rozhodnutí a drobné krádeže – většinou jídla. Ve vězení se dozvěděl o možnosti azylového domu. Je tu poprvé.

Příčina bezdomovectví a představa o budoucnosti: Pan Tomáš vidí hlavní příčinu svého pobytu na ulici ve ztrátě zaměstnání.

Řešení bezdomovectví a představa o budoucnosti: Na otázku, jak vidí svoji budoucnost, odpovídá: „*Nikdo si nedokáže představit jaké to je, být bez domova.*“ Chtěl by si najít ubytování a vrátit se k profesi zámečníka. Jiná přání nemá.

Zdravotní stav: Zdravotně není v pořádku. Trápí ho kašel a bolesti hlavy. Myslí si, že je to způsobeno dlouhým pobytem na ulici.

Pan KAREL

Identifikační údaje: Muž, 59 let, vyučený zedník, nezaměstnaný, svobodný, pobyt na ulici 5 let, nebyl trestán

Jmenovaný je vyučen jako zedník. Pracoval u různých stavebních firem. Je silně závislý na alkoholu.

Rodinná situace: Karel pochází z funkční rodiny. Oba rodiče již zemřeli. Má ještě staršího bratra. Vyučil se zedníkem a žil s rodiči v malém domku. Bratr se po svatbě odstěhoval do zahraničí. Karel zůstal svobodný. Pracoval celý život ve stavebnictví, a jak sám říká: „*Vydělal jsem si slušný peníze, ale když jsem byl sám a neměl rodinu, začal jsem chlastat.*“ Právě alkohol byl důvod, proč vždycky přišel o práci. Dům bratr časem prodal. Pan Karel bydlel nejdříve v bytě, potom na ubytovně a nakonec skončil na ulici.

Současnost: Na ulici žije 5 let a uvádí: „*Člověk si zvykne na všechno.*“ S alkoholem má stále potíže. Živí se sběrem čehokoliv. Občas i žebrá. Bratr žije stále v zahraničí, ale pomoc od něj nechce. Stydí se, že takhle skončil.

Příčina bezdomovectví (ze strany bezdomovce): Pan Karel vidí jedinou příčinu svého bezdomovectví v alkoholu.

Řešení bezdomovectví a představa o budoucnosti: Karel vidí v řešení své situace v alkoholové abstinenci, ale říká: „*Už jsem starej a nevím, jak bych léčení vydržel a taky nemám nikoho, kdo by mě podržel.*“ Žije přítomností.

Zdravotní stav: Karel má potíže, které souvisí s jeho závislostí na alkoholu.

Pan VÁCLAV

Identifikační údaje: Muž, 60 let, vyučen zedník, svobodný, pobyt na ulici 7 let, několikrát soudně trestán

Jmenovaný vyučen zedníkem. Ve výkonu trestu byl téměř 18 let.

Rodinná situace: Vyrůstal ve slušné rodině. Neměl žádné sourozence. Oba rodiče pracovali v JZD a Václav se vyučil zedníkem. Po vyučení byl krátce zaměstnán u stavebního podniku. Když mu rodiče zemřeli, zůstal v domku sám, ale nedokázal se o sebe pořádně postarat. Poprvé ukradl jen cigarety. Pak i alkohol, jídlo...Ve vězení strávil téměř celý život. Dům prodal za směšnou cenu a peníze utratil, většinou za alkohol v hospodě nebo rozpůjčoval pochybným kamarádům.

Současnost: V současné době již několik let nebyl ve výkonu trestu. Na jaře a v létě příležitostně pracuje a přespává v dřevěné kůlně za vsí. V zimě odchází do azylového domu. Tady jak říká: „*Se mi docela líbí a hlavně už nikdy nechci do lochu.*“ Asi díky věku a zkušenostem ho ostatní považují za „kápo“ a dost často se mu i svěřují se svými problémy.

Příčina bezdomovectví (ze strany bezdomovce): Pan Václav vidí příčinu svého bezdomovectví v tom, že téměř celý život strávil ve vězení.

Řešení bezdomovectví a představa o budoucnosti: Na otázku, jak by chtěl, Václav řešit svou situaci odpovídá: „*To nebudu řešit, to jsou malé problémy.*“ Nic na svém životě měnit nechce. O budoucnosti nepřemýšlí.

Zdravotní stav: Uvádí, že nemá žádné potíže.

Pan JOSEF

Identifikační údaje: Muž, věk 44 let, vyučený zedník, rozvedený se dvěma dospělými dětmi, pobyt na ulici 1 rok

Jmenovaný má střední školu s výučním listem na zednické práce, pracoval ve svém oboru a vystřídal několik stavebních firem.

Rodinná situace: Pan Josef vyrůstal v neúplné rodině, otce nikdy nezažil, vychovávala ho matka, společně se dvěma staršími bratry. Josef se na zábavě seznámil s Petrou. Spolu mají 2 děti a bydleli v bytě v panelovém domě. Josef pracoval jako zedník, ale díky své časté absenci, vystřídal několik firem, až se z něj stal nezaměstnaný. To určitě prohloubilo i jeho kladný vztah k alkoholu. Manželka se s ním rozvedla, Josef nepracoval a byl tedy bez prostředků a později i bez domova. Začal krást, nejdříve jídlo a alkohol, poté i železo, které prodával ve sběrnách, aby měl na alkohol. Byl několikrát podmíněně odsouzen, pak dostal dvouletý nepodmíněný trest odnětí svobody.

Současnost: Ve výkonu trestu v Příbrami se dozvěděl o možnosti azylového domu. V azylovém domě je v době rozhovoru téměř rok. Pracovníci mu pomohli vyřídit sociální dávky, je evidovaný u úřadu práce. Jak sám uvádí: „V azyláku se mi líbí, jsem tady dočasně zaměstnaný jako chovatel zvířat a to mě baví.“

Příčina bezdomovectví (ze strany bezdomovce): Pan Josef si myslí, že hlavní příčina je v jeho minulosti – ztráta zaměstnání a pobyt ve vězení.

Řešení bezdomovectví a představa o budoucnosti: Josef nemá žádné představy o budoucnosti. Podle jeho slov žije jen přítomností. Nikdo a nic mu nedává víru, že bude líp. Sobě i všem v azylovém domě přeje zdraví. „Není, co bych změnil.“

Zdravotní stav: Žádnými zdravotními potížemi netrpí. Jen chronický kašel, celý život je kuřák.

Pan PAVEL

Identifikační údaje: Muž, věk 53 let, vyučený elektrikář slaboproudář s maturitou, rozvedený, dospělá dcera, pobyt na ulici 2 roky, nebyl trestán

Jmenovaný je vyučený a ve svém oboru několik let i pracoval, také podnikal, pobírá částečný invalidní důchod

Rodinná situace: Pan Pavel vyrůstal ve funkční rodině ve Zlíně, na dětství rád vzpomíná. Po vyučení pracoval ve svém oboru, později podnikal v Praze, kde měl prodejnu se zdravou výživou. Prodejna zkrachovala a manželka se krátce poté s ním rozvedla. Jak sám říká: „Bylo to těžký období, ale na ulici jsem nikdy neskončil.“ Přespával na ubytovnách nebo po kamarádech.

Současnost: Do azylového domu v Záblatí přišel z nemocnice po hospitalizaci z důvodu zhoršení zdravotního stavu. S pomocí sociálního pracovníka si vyřizuje dávky hmotné nouze. Když to jde, přivydělává si brigádami. Sleduje politiku, čte noviny. Pan Pavel je v kontaktu se svou sestrou. Občas zajede i za svou dospělou dcerou. Je věřící a někdy zajde i do kostela.

Příčina bezdomovectví (ze strany bezdomovce): Pavel říká: „*Hlavní příčinou je to zatracený podnikání, přišel jsem o všechno.*“

Řešení bezdomovectví a představa o budoucnosti: Pavel věří, že sežene ubytování a snad i nějakou práci. Jeho sestra a dcera mu dávají naději, že bude líp. Jeho přáním je být zdravý a má ještě jedno přání, ale to je tajné a nebude o něm mluvit. Chce změnit své bydlení, mít konečně domov a od toho se odrazit.

Zdravotní stav: Pavel uvádí, že má velké zdravotní potíže. Od dětství ho trápí astma a je po úrazu páteře. Pobírá invalidní důchod.

10.3 Shrnutí výsledků

Tabulka č. 1 - Identifikační údaje

DOTAZOVANÝ	VZDĚLÁNÍ	VĚK
Dotazovaný 1	základní	45
Dotazovaný 2	základní	53
Dotazovaný 3	vyučení	47
Dotazovaný 4	vyučení	59
Dotazovaný 5	vyučení	60
Dotazovaný 6	vyučení	44
Dotazovaný 7	středoškolské	53

Tabulka č. 2 - Rodinná situace

DOTAZOVANÝ	RODINNÉ POMĚRY
Dotazovaný 1	rozvedený
Dotazovaný 2	rozvedený
Dotazovaný 3	rozvedený
Dotazovaný 4	svobodný
Dotazovaný 5	svobodný
Dotazovaný 6	rozvedený
Dotazovaný 7	rozvedený

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 3 - Současnost

DOTAZOVANÝ	KDE ŽIJE
Dotazovaný 1	na ulici 2 roky, nyní azylový dům
Dotazovaný 2	na ulici 3 roky, nyní azylový dům
Dotazovaný 3	na ulici 10 let, nyní azylový dům
Dotazovaný 4	na ulici 5 let, nyní azylový dům
Dotazovaný 5	na ulici 7 let, nyní azylový dům
Dotazovaný 6	na ulici 1 rok, nyní azylový dům
Dotazovaný 7	na ulici 2 roky, nyní azylový dům

Tabulka č. 4 - Příčiny bezdomovectví (ze strany bezdomovce)

DOTAZOVANÝ	PŘÍČINY BEZDOMOVECTVÍ
Dotazovaný 1	rozvod, ztráta zaměstnání
Dotazovaný 2	minulost, rozvod
Dotazovaný 3	ztráta zaměstnání, rozvod
Dotazovaný 4	alkohol
Dotazovaný 5	výkon trestu
Dotazovaný 6	ztráta zaměstnání, vězení, rozvod
Dotazovaný 7	ztráta zaměstnání, nevydařené podnikání, rozvod

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 5 - Řešení bezdomovectví a představy o budoucnosti

DOTAZOVANÝ	ŘEŠENÍ SITUACE	BUDOUCNOST
Dotazovaný 1	nalezení ubytování a práce	neví, co by si přál
Dotazovaný 2	nalezení ubytování a práce	přání vidět syna
Dotazovaný 3	nalezení ubytování a práce	nemá žádné přání
Dotazovaný 4	abstinence	žije přítomností
Dotazovaný 5	nic měnit nechce	budoucnost neřeší
Dotazovaný 6	nic měnit nechce	nemá představy o budoucnosti
Dotazovaný 7	nalezení ubytování a práce	přeje si být zdravý

Tabulka č. 6 - Zdravotní stav

DOTAZOVANÝ	ZDRAVOTNÍ STAV
Dotazovaný 1	nemá potíže
Dotazovaný 2	nemá potíže
Dotazovaný 3	zdravotní potíže způsobené pobytem na ulici
Dotazovaný 4	zdravotní potíže způsobené závislostí na alkoholu
Dotazovaný 5	nemá potíže
Dotazovaný 6	chronický kuřák
Dotazovaný 7	po úrazu páteře, astma

Zdroj: Vlastní výzkum

10.4 Diskuze

Odpovědi dotazovaných byly rozděleny do šesti oblastí:

- identifikační údaje
- rodinná situace
- současnost
- řešení bezdomovectví a představa o budoucnosti
- zdravotní stav

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, co je příčinou jejich současné situace a jaké mají plány do budoucna.

K ověření hypotéz byla zvolena metoda kvalitativního výzkumu. Rozhovor byl zpracován formou narativního rozhovoru. V centru pozornosti je případ.⁸²

Výzkum probíhal v Azylovém domě pro muže v Záblatí. Šetření se zúčastnilo 7 respondentů. Z důvodu zachování anonymity jsem uváděla pouze křestní jména a ta byla pozměněna.

První oblastí výzkumu bylo zjištění identifikačních údajů. Dotazovaní byli ve věku 44 - 60 let. Ve výzkumném souboru převažovalo střední vzdělání – vyučen – 4 respondenti a pouze základní vzdělání – 2 respondenti. Jen jeden respondent ukončil středoškolské vzdělání. **Toto se shoduje i s výzkumem ze závěrečné zprávy o Bezdomovectví (Praha 2008), kdy autorky uvádí, že vzdělání u bezdomovců je na poměrně nízké úrovni. Pouhá pětina bezdomovců má vyšší vzdělání než základní nebo vyučení. Výjimečně se u bezdomovců vyskytuje vysokoškolské vzdělání.**

Vlastní názor: Ani jeden respondent neměl vysokoškolské vzdělání a jen jeden středoškolské, z čehož vyplývá, že na ulici častěji skončí lidé s nižším vzděláním.

Druhá oblast výzkumu se zabývala rodinou. Většina respondentů pochází z funkční rodiny – 4 dotazovaní. U dvou respondentů byla původní rodina nefunkční. V současnosti je 5 respondentů rozvedených a 2 svobodní. **Pokud se rodina rozpadne, dochází k existenčnímu ohrožení. Bezdomovectvím jsou více ohroženi muži, neboť společně vybudovaný domov opouští i za cenu, že ztrácí střechu nad hlavou. Někteří muži odcházejí na ubytovnu, jiní přímo na ulici. (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012).**

---

⁸² Srov. MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha. Grada. 2006. s. 94

***Vlastní názor:** Z daných odpovědí usuzuji, že je jedno zda byla rodina funkční nebo nefunkční, ale z nějakého důvodu neplnila svoji funkci. Z výzkumu také jednoznačně vyplynulo, že respondenti jsou bez životního partnera.*

Třetí oblast se zabývala současným životem respondentů. Dotazovaní jsou bez domova od 1 roku do 10 let. Respondenti říkají: „Člověk si zvykne na všechno.“ Nejhorší je to prý v zimě, kdy se venku těžko přespává. Co se týká stravy, odpovídají: „Nežebřám, obcházím popelnice a živím se tím, co najdu.“ Všichni v současné době pobývají v Azylovém domě. **Azylový dům je specifickým prostředím, které poskytuje podporu, zajišťuje základní potřeby a bezpečí, poskytuje sociální oporu a možnosti pracovat. (Glumbíková, 2017).** Někteří z respondentů uvádí: „V azyláku se mi líbí, jsem tady dočasně zaměstnaný jako chovatel zvířat a to mě baví.“

***Vlastní názor:** Jak z výzkumu vyplynulo, všichni dotazovaní využili možnost pobytu v azylovém domě. Myslím si, že je to dané i tím, že v zimních měsících jsou tyto služby pro lidi bez domova více využívány.*

Ve čtvrté oblasti jsem se zaměřila na hlavní příčiny bezdomovectví ze strany dotazovaného. Mezi nejčastěji uváděnými příčinami byla ztráta zaměstnání a rozpad rodiny. **Pokud se rodina rozpadne, ztrácí se jediný spolehlivý zdroj jistoty a dochází k existenčnímu ohrožení. (Marek, Strnad, Hotovcová, 2012).** **Změny na trhu práce postihují především sociálně slabší skupiny, zejména mladé lidi s nízkou kvalifikací. (Keller, 2013).** Jako další příčinu uvádějí dotazovaní pobyt ve vězení.

***Vlastní názor:** Ztráta zaměstnání a rozpad rodiny je nejčastější příčinou vzniku bezdomovectví. Toto koresponduje i s teoretickou částí a je uvedeno ve 4 a 6 kapitole.*

V páté oblasti jsem chtěla zjistit, jak chtějí respondenti řešit svou situaci a jaké mají představy o budoucnosti. Na tuto otázku každý z respondentů odpovídal, co by si přál. Většina dotazovaných (4) by si přáli najít vhodné ubytování a práci. Někteří nedokázali na tuto otázku odpovědět a nejčastěji zaznívalo: „Nevím, co bych si přál“ nebo „Budoucnost neřeším.“ **Bezdomovectví je na počátku považováno za provizorium, něco co jednou skončí a člověk znovu bude žít normálně. Pokud má člověk nějaké plány do budoucna a motivaci někam směřovat, na ulici se tyto plány rozplynou. (Vágnerová, 2013).**

***Vlastní názor:** Z daných odpovědí usuzuji, že člověk, který skončí na ulici, je bez rodiny, práce, bydlení či bez prostředků těžko dokáže plánovat svou budoucnost a žije jen přítomností.*

Šestá oblast se věnovala zdravotnímu stavu lidí bez domova. **Život bezdomovce je velmi náročný, životní podmínky, které mu přináší život na ulici např. střídání povětrnostních podmínek, nevyhovující způsob bydlení, izolace od okolního světa zvyšuje rapidním způsobem riziko vzniku akutních i chronických onemocnění.**

Zdraví lidí bez domova je často podlomeno i různými závislostmi. (Hradecká, Hradecký, 1996). Čtyři dotazovaní uvádějí, že mají zdravotní potíže, které souvisí s jejich pobytem na ulici. Zbytek respondentů uvádí, že jsou bez zdravotních problémů, ale může jít jen o subjektivní pocit, protože k lékaři nedochází.

Vlastní názor: Jak uvádím v poslední tabulce, respondenti často říkají, že mají zdravotní potíže, které souvisí s jejich pobytem na ulici nebo mají podlomené zdraví kvůli různým závislostem. Podle mého názoru a jak usuzuji z pracovní zkušenosti většina lidí bez domova má potíže s alkoholem a často je závislost i příčina jejich bezdomovectví.

Závěr

Cílem bakalářské práce na téma Bezdomovectví – fenomén současnosti bylo zachytit výpovědi lidí bez domova, které se týkají jejich života před vznikem bezdomovectví, co je příčinou jejich současné situace a dále jaké mají plány do budoucna.

V teoretické části jsem s pomocí odborné literatury sepsala poznatky o bezdomovectví a vysvětlila, co znamená pojem bezdomovec, zaměřila jsem se i na příčiny bezdomovectví. Ve druhé kapitole jsou popsány formy bezdomovectví – zjevné, skryté i potenciální bezdomovci. Ve třetí kapitole jsem se věnovala charakteristice lidí bez domova. Čtvrtá kapitola se zabývá problémem nezaměstnanosti, jako jedné z příčin bezdomovectví a navazuje kapitola o chudobě. Další příčinou, která dovede lidi až na okraj společnosti je rozpad rodiny, této problematice jsem věnovala sedmou kapitolu. Lidé, kteří skončí na ulici, mají velmi často problémy se zdravím, ať již fyzickým nebo psychickým, jak popisují v další kapitole. V poslední kapitole jsem se zaměřila na služby a sociální zařízení pro bezdomovce a také legislativní vymezení.

V praktické části jsou zpracovány výsledky šetření na základě rozhovorů s lidmi bez domova. Pro výzkum byla zvolena kvalitativní výzkumná metoda, kdy v centru pozornosti je případ. Na základě aplikace metody analýzy fenoménu bezdomovectví lze dospět k těmto závěrům: Ze šetření vyplynulo, že mezi bezdomovci jsou nejčastěji lidé se základním vzděláním nebo vyučením v oboru zedník. Naprostá většina dotazovaných uvedla, že jsou rozvedení nebo svobodní. Dále jsem zjistila, že na ulici se pohybují od jednoho roku do deseti let a všichni dotazovaní v současné době využili možnost pobytu v azylovém domě. Z výzkumu také vyplynulo, že mezi nejčastější příčiny bezdomovectví patří jednoznačně ztráta zaměstnání a rozpad rodiny. Do rozhovoru jsem také zařadila otázku, která se týkala budoucnosti lidí bez domova. Čtyři dotazovaní si přáli najít vhodné ubytování a práci, zbytek uvedl, že nemají představu o budoucnosti. V poslední otázce jsem zjišťovala zdravotní stav u dotazovaných. Většina bezdomovců má zdravotní potíže, které vznikly na základě jejich často dlouhodobého pobytu na ulici, někteří mají zdraví narušené kvůli závislostem. Tři dotazovaní uvádí, že jsou bez potíží.

Můj výzkum je pouze orientační a domnívám se, že pro věrohodnější zmapování života bezdomovců by bylo zapotřebí provést hloubkový průzkum, kterým se zabývají profesionální instituce. Především by jistě stálo za zvážení provést výzkum, který by se zabýval lidmi bez domova, kteří přežívají přímo na ulici a nechtějí nebo nemohou využívat nabízené sociální služby. Zajímavé by jistě bylo také směřovat otázky na pracovníky azylových domů či dalších zařízení věnující se této problematice nebo provést výzkum v rámci jednotlivých krajů v České republice.

Tato práce se může stát zajímavým podkladem pro identifikaci chybějících služeb a plánování sociálních služeb pro lidi bez domova nebo pro sociálně vyloučené obyvatele v různých lokalitách České republiky.

Domnívám se, že realizovaný výzkum a získané výsledky mohou široké veřejnosti ukázat, v jakých podmínkách žijí lidé bez domova, jaké služby jsou jim nabízeny i jaká je samotná činnost azylových domů a co jejich uživatelům přináší.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje:

GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4

HAASOVÁ, J. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*. Olomouc: UK Palackého, filozofická fakulta, 2005. ISBN 80-244-1238-1

HRADECKÁ, V. a HRADECKÝ, I. *Bezdomovství*. Praha: Naděje, 1996. ISBN 80-902292-0-4

HRADECKÁ, V. a HRADECKÝ, I. *Definice a typologie bezdomovství*. Praha: Naděje, 2007. ISBN 978-80-86451-13-8

KELLER, J. *Posvícení bezdomovců. Úvod do sociologie domova*. Praha: Slon, 2013. ISBN 978-80-7419-155-8

MAREK, J. a STRNAD, A. a HOTOVCOVÁ L. *Bezdomovectví*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0090-1

MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4

PRUDKOVÁ, T. a NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-100-0

VÁGNEROVÁ, M. *Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2209-5

Jiné zdroje:

BARTÁK, M. a spol. *Zdravotní potřeby bezdomovců v doporučeních Světové zdravotnické organizace a v realitě České republiky*. Sociální práce. 2006. ISSN 1213-6204

GLUMBÍKOVÁ, K. a spol. *Sociální práce a terapie v azylových domech*. Sociální práce. 2017. ISSN 1213-6204

LINDOVSKÁ, E. *Práce se sítěmi služeb u lidí bez domova*. Sociální práce. 2012. ISSN 1213-6204

LINDOVSKÁ, E. *Způsoby zvládnání obtížných situací v kontextu bezdomovectví*. Sociální práce. 2013. ISSN 1213-6204

Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020. Vyd. 1. Praha. MPSV, 2016.

ŠTĚCHOVÁ, M. a LUPTÁKOVÁ, M. a KOPOLDOVÁ, B. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie. Závěrečná zpráva*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. ISBN 978-80-7338-069-4

Farní charita Prachatice. *Dům sv. Petra pro muže*. [online]. 2018 [cit. 1. 3. 2018]. Dostupné na <<http://www.prachatice.charita.cz/sluzby-a-projekty/dum-sv-petra-pro-muze>>

Zákon č. 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách, v platném znění

Zákon č. 111/2006 Sb. Zákon o pomoci v hmotné nouzi, v platném znění

Abstrakt

POLATOVÁ, L. Bezdomovectví – fenomén současnosti, České Budějovice 2018. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra etiky, psychologie a charitativní práce. Vedoucí práce Ing. Jaroslav Šetek, Ph. D.

Klíčová slova:

Bezdomovectví, osoby bez přístřeší, sociální služby, sociální vyloučení, azylové domy

Má bakalářská práce se zabývá lidmi bez domova. Z různých důvodů, většinou po rozpadu rodiny či ztrátě zaměstnání skončili na ulici. Mým cílem je zjistit, jak tito lidé žili před vznikem bezdomovectví, jejich současnou situaci a také jaké mají plány do budoucna.

V teoretické části se zabývám vymezením pojmu bezdomovec, příčinami a formami bezdomovectví. Charakterizuji lidi bez domova. Poté jsem se zaměřila na nezaměstnanost, rodinu, chudobu, jako nejčastější důvody k bezdomovectví.

V praktické části jsem použila kvalitativní výzkumnou strategii, kdy v centru pozornosti je případ. Zpracování rozhovoru bylo provedeno zvláštní formou rozhovoru takzvaného narativního rozhovoru. Popisují, jak složitý život respondenti měli, jakými podmínkami museli projít a kdo jim nabídl pomoc.

Abstract

POLATOVÁ, L. Homelessness – the phenomenon of present times, České Budějovice, 2018. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Ethics, Psychology and Charity Work. Supervisor Ing. Jaroslav Šetek, Ph.D.

Key words:

Homelessness, homeless people, people on the street, social services, social exclusion, asylum shelters.

My thesis deals with homeless people. For various reasons, mostly after a family break-up or losing a job, they ended up on the street.

My aim is to find out how these people lived before they became homeless, to determine their current situation and to find out what their plans for the future are.

In the theoretical part I deal with the definition of homeless people and with causes and forms of homelessness. I characterize homeless people. Secondly, I focus on unemployment, family and poverty as the most common causes of homelessness.

In the practical part I used the qualitative research strategy where a case is in focus. The interview was carried out in a special form, as so-called narrative interview. I describe how difficult the respondents' lives were, what kind of demanding conditions they had to go through and who offered them help.